

**Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Навчально-науковий юридичний інститут**

Данилюк Л. Р.

Правова охорона довкілля в Україні та ЄС:

**методичні вказівки та завдання
для підготовки до семінарських (практичних) занять
студентів заочної форми навчання
спеціальності 081 Право**

м. Івано-Франківськ – 2022

*Рекомендовано до друку вченою радою
Навчально-наукового юридичного інституту
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол № 2 від 03 листопада 2022 р.)*

Рецензенти:

А. А. Албу, кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного, міжнародного та адміністративного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Н. Р. Кобецька, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри трудового, екологічного та аграрного права Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Данилюк Л. Р. Правова охорона довкілля в Україні та ЄС: методичні вказівки та завдання для підготовки до семінарських (практичних) занять студентів заочної форми навчання спеціальності 081 Право. Івано-Франківськ, 2022. 14 с.

Методичні вказівки та завдання для підготовки до семінарських (практичних) занять студентів заочної форми навчання спеціальності 081 Право з навчальної дисципліни «Правова охорона довкілля в Україні та ЄС» розроблені на основі навчального плану підготовки здобувачів освітнього ступеня бакалавр Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Метою даного видання є сприяння організації роботи студентів при вивченні відповідного курсу. В посібнику викладені: методичні вказівки до семінарських занять; завдання до семінарських занять, які включають короткі методичні рекомендації, переліки питань, що виносяться на обговорення під час занять, контрольні питання, практичні завдання. До кожної теми поданий розширений перелік літератури, в якій досліджуються окреслені проблеми, нормативно-правових актів, що регулюють відповідні правовідносини та посилань на інформаційні ресурси, де висвітлюються дані питання.

Методична розробка призначена для студентів, аспірантів, викладачів.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Методичні вказівки до семінарських занять.....	6
Завдання до семінарських занять.....	7
Загальна частина. Семінарське заняття 1.....	7
Тема 7. Правові засади управління в галузі охорони довкілля в Україні. Роль інституційного механізму ЄС у розвитку та застосуванні права навколишнього середовища ЄС.....	7
Особлива частина. Семінарське заняття 2.....	9
Тема 10. Правова охорона вод в Україні та ЄС.....	9
Тема 11. Правова охорона атмосферного повітря в Україні та ЄС....	12

ВСТУП

Право ЄС виникло внаслідок активного розвитку інтеграційних процесів на європейському континенті, які привели до створення Європейського Союзу – потужного об'єднання держав-членів, що не має аналогів у світі. Право ЄС має особливі джерела, процес нормотворчості та правозастосування.

Правові засади охорони довкілля в ЄС динамічно розвиваються усі останні роки під впливом міжнародно-правових процесів, особливо глобального масштабу, а також із урахуванням екологічних викликів, які на сьогодні стоять перед державами. З іншого боку такий їх розвиток має безпосередній вплив на сучасне міжнародне право навколишнього середовища та національне екологічне право усіх європейських держав, включаючи Україну.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є норми права України та ЄС, які регулюють відносини, пов'язані з охороною довкілля загалом, а також із використанням і відтворенням окремих природних об'єктів і їх ресурсів.

Матеріал навчальної дисципліни «Правова охорона довкілля в Україні та ЄС» базується на компетентностях та програмних результатах навчання, отриманих під час вивчення теорії держави і права, міжнародного публічного права та права ЄС у рамках освітньо-професійної програми підготовки бакалавра ОПІ Міжнародне та європейське право, спеціальності 081 Право.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування в студентів знань щодо особливостей правової охорони довкілля в Україні та ЄС; вивчення ними норми права України та ЄС, які регулюють відносини, пов'язані з охороною довкілля загалом, а також із використанням і відтворенням окремих природних об'єктів і їх ресурсів; засвоєння значення вказаних норм і їх цінності в контексті сталого розвитку; акцентування на важливості правових інститутів охорони довкілля в Україні та ЄС; демонстрація зростаючої ролі еколого-правових проблем і безумовної необхідності правової охорони довкілля на сучасному етапі розвитку України; ознайомлення з найбільш актуальними теоретичними та практичними питаннями, що виникають в процесі правової охорони довкілля в Україні та ЄС.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є набуття студентами знань та розуміння змісту законодавчих актів, які регулюють відносини, пов'язані з охороною довкілля в Україні та ЄС загалом, а також із використанням і відтворенням окремих природних об'єктів і їх ресурсів; формування в них вмінь та навичок щодо правильного застосування вказаних норм і розв'язання практичних проблем, які виникають в процесі їх реалізації; розвинути в них здатність працювати з відповідними нормативно-правовими документами України та ЄС (в тому числі з англійськими першоджерелами).

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні вміти:

- здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання;
- проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;
- формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми;

- використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин;
- пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту;
- належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності;
- пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів;
- застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Вивчення навчальної дисципліни здійснюється в формі лекцій, семінарських занять та самостійної роботи студентів.

Даний посібник покликаний допомогти студентам у процесі вивчення навчальної дисципліни «Правова охорона довкілля в Україні та ЄС», зокрема при підготовці студентів до семінарських занять.

Семінарські заняття повинні забезпечити глибоке засвоєння теоретичного матеріалу та належне оволодіння практичними навиками застосування відповідного законодавства. В зв'язку з цим кожне заняття передбачає *розгляд теоретичних питань, виконання контрольних питань та вирішення практичних завдань*. Короткі методичні рекомендації та розширений перелік джерел, розроблені до кожної теми, мають допомогти студентам у виборі методики їх дослідження.

Готуючись до семінарських занять, студентам перш за необхідно вивчити *теоретичні питання*, які винесені для обговорення, опрацювавши рекомендовану літературу. Також потрібно проаналізувати додаткові джерела, формуючи свою власну наукову позицію, особливо зі спірних, дискусійних питань.

Основою підготовки до семінарських занять виступають навчальні підручники та посібники, які є загальними для всіх тем, а саме:

1. Екологічне право: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 552 с.

2. Задорожній О. В. Міжнародне право навколишнього середовища: підручник / О. В. Задорожній, М. О. Медведєва. Київ: Промені, 2010. 510 с.

3. Кобецька Н. Р. Екологічне право України: навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 352 с.

4. Лозо В. І. Становлення і розвиток правових основ екологічної стратегії Європейського Союзу. Харків: Право, 2008. 251 с.

5. Donald A. Environmental Protection and Human Rights. / A. Donald, S. Dinah. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. 1124 p.

6. Sadeller N. Environmental Principles: From Political Slogans to Legal Rules. / N. de Sadeller. Oxford: Oxford University Press, 2002. 482 p.

7. Sands P. Principles of International Environmental Law. / P. Sands, J. Peel. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 992 p.

Виконання *контрольних питань* передбачає здійснення узагальнення чи навпаки конкретизацію окремих положень теми, порівняння нормативних приписів, тлумачення правових норм тощо.

Вирішення *практичних завдань* слід починати з уважного вивчення фабули справи та визначення фактичних обставин, що мають юридичне значення. Потім необхідно з'ясувати особливості відповідних відносин, їх характер, склад, що дасть змогу вірно підібрати необхідний інститут та норму права для їх врегулювання. Розв'язання завдання повинне бути максимально повним, обґрунтованим, із посиланням на конкретні статті чинного законодавства та визначенням ймовірних варіантів його вирішення, які можуть відрізнитися в залежності від зміни обставин.

Контрольні питання та практичні завдання потрібно виконувати в письмовій формі в окремому зошиті з зазначенням номера та теми заняття.

Невиконання письмово вказаних завдань означає незадовільну підготовку до заняття й тягне за собою незадовільну оцінку.

Також в межах семінарських занять передбачається *проведення поточного контролю самостійної роботи* згідно відповідних методичних вказівок і завдань.

ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Загальна частина Семінарське заняття 1

Тема 7.

Правові засади управління в галузі охорони довкілля в Україні. Роль інституційного механізму ЄС у розвитку та застосуванні права навколишнього середовища ЄС

Під управлінням у галузі охорони довкілля розуміють підзаконну виконавчо-розпорядчу діяльність уповноважених органів, спрямовану на забезпечення раціонального використання природних ресурсів, збереження та відновлення довкілля, забезпечення екологічної безпеки.

Як в Україні, так і в ЄС сформована система органів, які здійснюють управління в галузі охорони довкілля. При цьому й в Україні та в ЄС органи управління і цій сфері традиційно поділяються на органи загальної компетенції (здійснюють загальне управління) та органи спеціальної компетенції (здійснюють спеціальне (комплексне, галузеве, функціональне) управління).

В процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати поняття, види, мету та особливості управління в галузі охорони довкілля в Україні, встановити систему галузевих органів управління в галузі охорони довкілля в Україні та дослідити поняття та систему функцій екологічного управління. Також потрібно проаналізувати функції органів ЄС у сфері охорони довкілля, визначити спеціальні органи ЄС у сфері охорони довкілля.

Питання для обговорення

1. Поняття, види, мета та особливості управління в галузі охорони довкілля в Україні.
2. Система галузевих органів управління в галузі охорони довкілля в Україні.
3. Поняття та система функцій екологічного управління.
  - 3.1. Моніторинг довкілля та кадастри природних ресурсів.
  - 3.2. Екологічне прогнозування, програмування, планування.
  - 3.3. Ліцензування і видача дозволів в галузі використання природних ресурсів.
  - 3.4. Екологічне нормування і стандартизація. Система екологічних нормативів.
  - 3.5. Державний екологічний контроль: поняття, мета, суб'єкти, порядок здійснення.
  - 3.6. Поняття, суб'єкти, об'єкти оцінки впливу на довкілля. Процедура оцінки впливу на довкілля.
  - 3.7. Форми участі громадськості в прийнятті управлінських рішень у галузі охорони довкілля.
  - 3.8. Статус громадських інспекторів з охорони довкілля.
4. Функції органів ЄС у сфері охорони довкілля.

- 4.1. Рада ЄС.
- 4.2. Європейський Парламент.
- 4.3. Європейська Комісія.
- 4.4. Суд Європейських Співтовариств.
- 4.5. Омбудсмен ЄС.
- 4.6. Європейський інвестиційний банк.
5. Спеціальні органи ЄС у сфері охорони довкілля.
- 5.1. Європейське агентство з навколишнього середовища.
- 5.2. Консультативні органи у сфері охорони довкілля на рівні ЄС.

Контрольні питання

1. Зобразіть схематично систему галузевих органів управління в галузі охорони довкілля в Україні.
2. Зобразіть схематично етапи процедури оцінки впливу на довкілля.
3. Посилаючись на законодавство України проаналізуйте структуру та строк дії висновку з оцінки впливу на довкілля.
4. Посилаючись на законодавство України проаналізуйте форми участі громадськості в прийнятті управлінських рішень у галузі охорони довкілля.
5. Складіть порівняльну таблицю повноважень державних і громадських інспекторів в галузі охорони навколишнього природного середовища.
6. Складіть таблицю органів ЄС у сфері охорони довкілля та конкретизуйте їх функції.

Практичні завдання

1. При проведенні перевірки діяльності заводу по виготовленню шкіряних виробів інспектором Державної екологічної інспекції було виявлено факт скиду стічних вод без очистки в річку. На основі встановлених методик були розраховані збитки, які становили 49 тис. грн., з них 10 тис. грн. завод погодився сплатити добровільно.

Кому повинні бути відшкодовані заподіяні збитки? Чи має право Державна екологічна інспекція та її територіальні управління пред'являти позови про відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю? Який порядок подальших дій в даній ситуації?

Вирішіть справу.

2. Гірничодобувне підприємство, здійснюючи технічне переобладнання шахти по видобуванню кам'яного вугілля, пройшло оцінку впливу на довкілля. Висновок з оцінки впливу на довкілля містив ряд екологічних умов, які були включені за результатами громадських слухань відповідної планованої діяльності.

Через пів року після отримання висновку підприємство почало технічну реконструкцію шахти. Однак, на думку керівника громадської організації «Екологія Львівщини», екологічні умови висновку не враховуються. Він звернувся в суд з вимогою припинити діяльність з реконструкції шахти.

Які підстави припинення діяльності підприємств відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля»? Чи є керівник громадської організації належним позивачем?

Вирішіть справу.

Проведення поточного контролю самостійної роботи по Темі 7 згідно методичних вказівок і завдань для самостійної роботи студентів.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Конституція України: 28 червня 1996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»: 25 червня 1991. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
3. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля»: 25 травня 2017. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів»: 25 червня 2020. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/614-2020-%D0%BF#Text>
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію»: 19 квітня 2017. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D0%BF#Text>
6. Наказ Мінекоресурсів України «Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля»: 27 лютого 2002. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0276-02#Text>
7. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Положення про участь громадськості у прийнятті рішень у сфері охорони довкілля»: 18 грудня 2003. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-04#Text>
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку залучення громадськості до обговорення питань щодо прийняття рішень, які можуть впливати на стан довкілля: постанова Кабінету Міністрів України»: 29 червня 2011. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771-2011-%D0%BF#Text>
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля»: 13 грудня 2017. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2017-%D0%BF#Text>
10. Право Європейського Союзу: підручник / [Р. А. Петров (кер. авт. кол.), А. О. Вакулєнко, Ван Елсувеге П. та ін.]; за ред. Р. А. Петрова. Вид. 9-те, змінене і допов. Харків: Право, 2019. 442 с.

Особлива частина Семінарське заняття 2

Тема 10.

Правова охорона вод в Україні та ЄС

Правова охорона вод в Україні здійснюється на основі норм Водного кодексу України та спеціальних нормативно-правових актів, які визначають законодавчі засади реалізації заходів охорони вод від забруднення, засмічення та виснаження.

Щодо законодавства ЄС у цій сфері, то воно регламентує заходи

охорони вод за різними напрямками, зокрема: управління річковими басейнами, управління ризиками підтоплення в ЄС, попередження дефіциту води та посух, забезпечення доступу до питної води та гарантування її якості, охорона морських вод тощо.

В процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати процес становлення законодавства ЄС у сфері охорони вод і суть положень нормативно-правових актів ЄС щодо охорони вод, встановити пріоритетні цілі та головні завдання охорони вод у ЄС, дослідити заходи охорони вод від забруднення, засмічення та виснаження за законодавством України й проаналізувати межі юридичної відповідальності за порушення вітчизняного водного законодавства.

Питання для обговорення

1. Правові засади управління річковими басейнами в ЄС.
2. Правові засади управління ризиками підтоплення в ЄС.
3. Попередження дефіциту води та посух.
4. Забезпечення доступу до питної води та гарантування її якості.
5. Охорона морських вод.
6. Правові заходи охорони вод від забруднення, засмічення та виснаження за законодавством України.
7. Юридична відповідальність за порушення вітчизняного водного законодавства.

Контрольні питання

1. Зобразіть схематично основні групи законодавства ЄС у сфері охорони вод.
2. Зобразіть схематично етапи становлення законодавства ЄС у сфері охорони вод.
3. Складіть таблицю основних цілей Водної рамкової директиви (Water Framework Directive).
4. Посилаючись на Водну рамкову директиву та Водний кодекс України проаналізуйте суть басейнового принципу управління річками (principle of river basin management).
5. Проаналізуйте та розмежуйте поняття дефіциту води та посух (Water Scarcity and Drought).
6. Зобразіть схематично систему заходів охорони морських вод за законодавством ЄС.
7. Зобразіть схематично систему заходів охорони вод від забруднення, засмічення та виснаження за законодавством України.

Практичні завдання

1. Сільськогосподарський кооператив «Дністровський», не маючи належно обладнаного складу отрутохімікатів, зберігав їх під відкритим небом. Внаслідок дощів частину з них було змито стічними водами в ставок, з якого подається вода для тваринницьких ферм і поливу полів сусіднього сільськогосподарського кооперативу. Через деякий час внаслідок дії змитих у

воду отрутохімікатів у сусідньому кооперативі загинуло 100 голів великої рогатої худоби, а також посіви на площі 20 га.

Які норми екологічного права порушені в даному випадку? Які заходи відповідальності слід застосувати в даній ситуації? Чи зміниться кваліфікація дій і характер позовів у випадку, якщо посіви та худоба, що загинули, належала цьому ж кооперативу «Дністровський»?

Вирішіть справу.

2. Керівництво заводу «Автовантажувач» не ввело нове очисне обладнання, оскільки не мало відповідних спеціалістів і проводило скидання стічних вод у річку без очистки, що призвело до значного погіршення стану води в річці.

Які види юридичної відповідальності можна застосувати в цьому випадку? На основі яких правових норм вини будуть застосовані?

Вирішіть справу.

Проведення поточного контролю самостійної роботи по Темі 10 згідно методичних вказівок і завдань для самостійної роботи студентів.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Danyliuk L. The River Basin Principle of Water Resources Management in the Legislation of the European Union and Ukraine. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. Ivano-Frankivsk, 2018. Vol 5, No 2. P. 99–106. URL: <http://journals.pu.if.ua/index.php/jpnu/article/view/3224/3286>. doi: 10.15330/jpnu.5.1.99-106.

2. Данилюк Л. Р. Басейновий принцип управління водними ресурсами: поняття, зміст і стан впровадження в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. Ужгород, 2018. Вип. 51, Т. 1. С. 151–154. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.51/part_1/34.pdf.

3. Конституція України: 28 червня 1996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Водний кодекс України: 6 червня 1995. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення: 7 грудня 1984. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

6. Кримінальний кодекс України: 5 квітня 2001. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них»: 8 травня 1996. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/486-96-%D0%BF>

8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів»: 18 грудня 1998. <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2024-98-%D0%BF>

9. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону і раціональне використання водних ресурсів»: 20

липня 2009. <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0767-09>

10. Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02000L0060-20141120>

11. Directive 2007/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on the assessment and management of flood risks. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007L0060>

12. Water Scarcity and Droughts in the European Union. https://ec.europa.eu/environment/water/quantity/eu_action.htm

Тема 11.

Правова охорона атмосферного повітря в Україні та ЄС

Атмосферне повітря – життєво важливий компонент навколишнього природного середовища, який являє собою природну суміш газів, що знаходиться за межами жилих, виробничих та інших приміщень (ст. 1 Закону України «Про охорону атмосферного повітря»).

Особливостями правового режиму атмосферного повітря є: специфіка встановлення власності на атмосферне повітря; на відміну від інших природних об'єктів, атмосферне повітря не підлягає обліку; на відміну від інших природних об'єктів, в законодавчому регулюванні яких значну питому вагу займають норми, що регулюють порядок їх використання, стосовно атмосферного повітря законодавство практично не містить норм про його використання; законодавство щодо атмосферного повітря регулює в основному охоронні відносини, які спрямовані на попередження негативного впливу на атмосферне повітря, покращення якісного складу атмосферного повітря; враховуючи особливості атмосферного повітря, як природного об'єкта, що перебуває в постійному русі й переноситься на різні відстані, не обмежуючись кордонами однієї держави, саме щодо нього, як щодо жодного іншого об'єкту, актуальним і ефективним є міжнародне співробітництво.

В процесі вивчення теми студенти повинні з'ясувати цілі міжнародної та європейської політики щодо попередження забруднення та забезпечення якості атмосферного повітря, встановити напрями охорони атмосферного повітря, дослідити поняття та особливості правового режиму атмосферного повітря, проаналізувати систему екологічних нормативів у галузі охорони атмосферного повітря, організаційно-правовий режим охорони атмосферного повітря, правовий режим санітарно-захисних зон.

Питання для обговорення

1. Міжнародна та європейська політика щодо попередження забруднення атмосферного повітря.
2. Забезпечення якості атмосферного повітря за законодавством ЄС.
3. Напрями охорони атмосферного повітря в залежності від джерел забруднення.
4. Європейська програма охорони атмосферного повітря.

5. Поняття та особливості правового режиму атмосферного повітря.
6. Система екологічних нормативів у галузі охорони атмосферного повітря.
7. Організаційно-правовий режим охорони атмосферного повітря.
8. Правовий режим санітарно-захисних зон.

Контрольні питання

1. Зобразіть схематично етапи становлення міжнародного та європейського законодавства в сфері охорони атмосферного повітря.
2. Складіть таблицю напрямів охорони атмосферного повітря в залежності від джерел забруднення та проаналізуйте їх.
3. Проаналізуйте особливості правового режиму атмосферного повітря.
4. Зобразіть схематично систему екологічних нормативів у галузі охорони атмосферного повітря.
5. Зобразіть схематично систему організаційно-правових заходів охорони атмосферного повітря.
6. Посилаючись на законодавство України проведіть санітарну класифікацію підприємств, виробництв та споруд і розмірів санітарно-захисних зон для них.

Практичні завдання

1. На руднику виробничого об'єднання «Сірка» виникла пожежа, під час гасіння якої 5 тон сірчаного ангідриду, що викидає підприємство, поєдналися з водою й утворилась кислотна хмара. Через деякий час на суміжній території випав кислотний дощ, який знищив посіви пшениці, картоплі, конюшини. Державною екологічною інспекцією зафіксований даний факт і матеріали передані в прокуратуру.

Які заходи відповідальності тут слід застосувати?

Вирішіть справу.

2. Фермерське господарство «Садочок» систематично здійснює спалення скирт сіна, які залишились з минулорічного врожаю та не були використані в якості кормів для худоби. Інспектор Державної екологічної інспекції наклав на голову фермерського господарства штраф і подав позов до суду про зобов'язання господарства не спалювати сіно в майбутньому. Свою позицію інспектор мотивував тим, що для здійснення таких дій потрібно отримати дозвіл, адже внаслідок вказаного спалення у повітря виділяються забруднюючі речовини.

Фермерське господарство проти позову інспектора заперечило, вказавши на відсутність в нього повноважень на подання таких позовів, а також на те, що будь-які забруднюючі речовини при спаленні сіна в повітря не виділяються тому дозволи на таке спалення не потрібні. Голова фермерського господарства оскаржив накладення на нього штрафу інспектором.

Надайте правову оцінку позицій інспектора та голови фермерського господарства.

Вирішіть справу.

Проведення поточного контролю самостійної роботи по Темі 11 згідно методичних вказівок і завдань для самостійної роботи студентів.

Додаткові джерела для опрацювання

1. Конституція України: 28 червня 1996.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: 7 грудня 1984.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Кримінальний кодекс України: 5 квітня 2001.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
4. Закон України «Про охорону атмосферного повітря»: 21 червня 2001.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2707-12#Text>
5. Наказ МОЗ України «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів»: 19 червня 1996.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0379-96#Text>
6. Наказ МОЗ України «Про затвердження Державних санітарних правил охорони атмосферного повітря населених місць (від забруднення хімічними та біологічними речовинами)»: 9 липня 1997.
<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0201282-97#Text>
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»: 13 грудня 2001. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1655-2001-%D0%BF#Text>
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел»: 28 грудня 2001.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1780-2001-%D0%BF#Text>
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів пересувних джерел забруднення атмосферного повітря»: 13 березня 2002.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2002-%D0%BF#Text>
10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення та затвердження нормативів екологічної безпеки атмосферного повітря»: 13 березня 2002. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/299-2002-%D0%BF#Text>
11. Наказ Мінприроди України «Про затвердження нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел»: 27 червня 2006. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0912-06#Text>
12. Наказ Мінекоенерго України «Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, які заподіяні державі в результаті наднормативних викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря»: 27 квітня 2020. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0414-20#Text>
13. Convention on Long-Range Transboundary Air Pollution (Air Convention): 13 November 1979. <https://unece.org/convention-and-its-achievements>,
<https://unece.org/protocols>
14. Directive 2008/50/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2007 on ambient air quality and cleaner air for Europe. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02008L0050-20150918>